

# Från problem till underhållning

Simpson-rättegången var den slutgiltiga bekräftelsen på att det inte längre är meningsfullt att tala om skillnad mellan nyheter och underhållning, konstaterar James Fallows i sin nyutkomna bok *Breaking the News*. Jan Söderqvist anmäler.

På samma sätt som de flesta svenskar i relevanta åldrar minns exakt var de befann sig när de fick veta att Olof Palme blivit mördad, vet så gott som varje amerikan var han eller hon höll hus den kväll då den mordmisstänkte före detta fotbollsspelaren O J Simpson, omringad av polisbilar och TV-kameror, transporterade sig till det hus där hans barn fanns, "The Night of the Bronco". Det har blivit en av de magiska fikturerna i modern historia

## Saklitteratur

James Fallows  
Breaking the News  
How the Media Undermine  
American Democracy  
Pantheon

Även jag vet var jag befann mig – nämligen inne i en shoppinggalleria på Martinique i franska Västindien. På en gigantisk storbilds-TV kunde man se denna besynnerliga bilkolonn förflytta sig i maktigt tempo. Utan något belägsagande ljud var bilderna fullständigt outgrundliga. Vad var det för intressant med det här? Ingen annan shoppare tyckte veta, och ingen annan tyckte heller särskilt nyfiken.

## Förklaring

Inte förrän jag några dagar senare fick syn på en Time eller Newsweek, vilket det nu var, och mer eller mindre hade glömt bort hela saken, fick den sin förklaring. Och snart nog visste en hel värld vad det var fråga om.

Simpson-fallet blev ett mediaevenemang utan motstycke. Som följetong betraktad, och det finns i sammanhanget inget annat sätt att betrakta, gjorde rättegången global kanonsuccé. Från kust till kust, på varje kontinent där det överhuvudtaget fanns en TV-mottagare, kunde man följa skeendet dag för dag; man kunde somna och vakna till kommentarer kring domstolsförhandlingarna, kring åklagaridans riskabla strategi och försvarsteamets inbördes motsättningar. När den friande domen slutligen föll, befann jag mig i Granada i Spanien, och givetvis var rubrikerna stora också i de spanska tidningarna.

## Ingen skillnad

Simpson-rättegången var, bland mycket annat, den slutgiltiga bekräftelsen på att det inte längre är meningsfullt att tala om en skillnad mellan å ena sidan nyheter och å andra sidan under-

hållning. Det konstaterar James Fallows, skribent och redaktör på tidskriften Atlantic, i sin nyutkomna bok *Breaking the News, How the Media Undermine American Democracy*. Men denna uppluckring av gränser är ofrånkomlig, menar Fallows, så länge idrottsmän, politiker, filmstjärnor och mördare måste konkurrera om utrymmet i samma lilla låda.

Det är en företeelse som är helt naturlig ur ett snävt TV-mässigt perspektiv, men samtidigt går den på tvärs mot ett av journalistikens primära uppdrag: att informera allmänheten om väsentligheter.

## Förvandling

Detta är problemet. Journalistiken och journalisterna, det är Fallows centrala poäng, har genomgått en grundlig förvandling under de senaste decennierna, en förvandling vars allvarigaste konsekvenser är att allmänheten vänder sig bort från politiken i en känsla av vanmakt, vilket i sin tur undergräver demokratin och hela samhällsbygget.

I begynnelsen var reportern, och reporterns rapporter. Gjorde fakta tillgängliga. Uppdagade okända sakförhållanden. Men en framgångsrik reporter är idag raka motsatsen till en reporter i traditionell mening, menar Fallows, han eller hon är en "personlighet", en stjärna. Och framför allt: han eller hon förekommer i TV. En politisk journalist som det är något med siter i TV-paneler och kommentarer, och det inte bara av ren fåfänga. Belöningarna i form av löner och föreläsningsarvoden för den journalist som gör sig bra i TV är enorma.

Och allt vore väl frid och fröjd om gediget journalistiskt arbete var det som betalade sig bäst i TV. Dessvärre är så inte fallet, som framgångsrika "personligheter" själva intygar i boken. Vad det handlar om är att framstå som kunnig utan att i onödan trassla till saker och ting med alltför mycket kunskap.

Faktum är att kväll ut och kväll in sitter journalister i svensk såväl som amerikansk TV och snickesnackar med trovärdiga miner i frågor de strängt taget inte har den svagaste susning om. Man säger vad som förväntas, intar någon redan färdigfabrikerad ståndpunkt utan att fördjupa sig i besvärlig tvetydighet. Det är naturligtvis dålig journalistik, men det är funktionell underhållning.

All rapportering, inte minst den politiska, lyder under underhållningsetetiken. Det innebär bland annat, och framför allt, att konfrontationerna, skandalerna och ränkspekspekterna av politiken fokuseras och lyfts fram, och att de olika politiska sakfrågorna sällan eller aldrig bedöms som särskilt nyhetsmässiga.

Alla människor är i detalj informerade om Mona Sahlin



Jeopardy. Underhållning med fakta.

tobleroneinköp, oceaner av tid och spaltutrymme ägnas åt spekulationer kring vilka som hamnar i Göran Perssons regering och huruvida centern tänker rösta för eller lägga ner, men hur många har ens några vaga begrepp om vad den senaste pensionsreformen innebär?

En följd är att den politiska processen blir en TV-serie bland andra. Politik är bara käbbel, säger man, vilket inte är konstigt då det sakliga innehållet har sjunkit under den mediala horisonten.

## Gick

Fallows analyserar hur det gick till när Clintons sjukvårdsreform gick om intet, och visar att det hade just ingenting alls med saksaklåd att göra. Pressen var aldrig påfallande intresserad av att belysa själva frågan, utan gjorde, sin instinkt och vana trogen, polarisering och konfrontation av allihopas.

Den journalistiska granskningens övergripande syfte var inte att skapa klarhet, eller ens att vara anständigt korrekt, utan att helt enkelt åstadkomma turbulens. I ett visst läge, och av skäl som inte hade ett smack med reformförslaget att göra,

framstod presidenten som svag, och därför förlorade han.

Vad amerikanska politiker efter detta nu måste fråga sig, menar Fallows, är om det alls är lönt att öppet försöka föra en seriös diskussion om komplicerade frågor. Media kommer att satsa alla sina avsevärda resurser på att omvandla allt till pajkastning.

Styrkan i Fallows bok är mångfalden av åskådligt konkreta exempel; på ett teoretiskt plan är han diffusare och i hög grad beroende, även om skulden aldrig öppet deklarerar, av den mediakritik Neil Postman formulerar i den numera klassiska *Amusing Ourselves to Death*.

## Metamedium

TV-mediet, säger Postman, har blivit samtidigt metamedium i det avseendet att det är TV som ytterst bestämmer vår tids självförståelse genom att premiера den ena kunskapen framför den andra, det ena sättet att erhålla kunskap framför det andra. De idéer som bäst läter sig uttryckas blir en kulturs dominerande innehåll. Och problemet med TV-mediet, skriver Postman, är inte att det förser oss med underhållning,

utan att det omvandlar alla frågor, alla idéer till någon form av underhållning.

Följaktligen är det inte allt det yttliga skräpet i TV som någon behöver oroa sig för; det är ytligt skräp som är TV:s starka gren och behovet av förstroelse är naturligtvis helt legitimt. Vad som däremot är verkligt alarmerande är när TV tar sig för att vara seriös. Fallows går här åt prestigeprogrammet 60 minuter, vars framgång har ser som en följd av att nyheter här konsekvent matchades som underhållning; man blandade stjärnreportrarnas "reportage" med porträtt av mediastjärnor, man gjorde nyheter "like everything else on TV".

Denna nyhetsunderhållning skadar samhället, enligt Fallows, inte minst genom att tvinga fram den sortens mediaframtoningsfixerade politiker som självaktande kommentatorer ideligen beklagar sig över. Med en slagfärdig framtoning kan man klara sig undan med politiskt mord. Postman tar Ronald Reagan som exempel. Visst skojade man med honom i pressen, men det faktum att han regelmässigt for med sakpolitisk osanning var det få som ens noterade. Han ljög visserligen, men i sammanhang som var svårliga att reda ut. *And there is nothing entertaining in that.*

## Förtröstan

Det finns hos Fallows en viss förtröstan trots allt. Han menar att journalistiken säger av den gren den sitter på genom att underblåsa cynism och likgiltighet, men att det trots allt finns en gren att sitta på och att utvecklingen inte är irreversibel. Postmans svartsyn är så mycket kompaktare. Som han ser det, finns det ingen annan väg för journalistiken än underhållningens eftersom den allt övergripande mediaestetiken är just underhållningens. Och dessvärre finns det ingenting i Fallows eget material som tyder på att en optimism skulle vara särskilt befogad.

JAN SÖDERQVIST

TÄNK ATT DET BARA  
ÄR VI SVENSKAR I HELA  
UNIVERSUM SOM INTE  
ÄR UTLÄNNINGAR, ESTER!

